

JAVASLAT

Merényi László népmesegyűjtő munkássága
a Pomázi Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Ozorai Magdolna

Kelt: Pomáz. 2023. május. 3.

a javaslattevő aláírása:

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve, címe:

Pomáz Barátai Társaság 2013 Pomáz, Luppá Vidor utca 2.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: *Ozorai Magdolna*

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: ***Merényi László népmesegyűjtő munkássága***

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: (csak egy jelölhető)

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	
-

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: *Pomáz*

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
-

a javaslattevő aláírása:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Merényi László (Pomáz,1837- Bp,1907) népmesegyűjtő munkássága

Merényi László Pomáz szülőtte. Szülőháza a pomázi Wattay-Teleki kastélyhoz tartozó gazdatiszti lakások egyike lehetett. Édesapja losonczi Meskoviczy-Merényi Soma, Teleki Józsefnek (1790-1855) - az akadémia elnökének – a gazdatisztje volt. Tudjuk, hogy a pomázi Wattay-Teleki kastély birtok központ volt. Teleki Józsefet gazdasági ügyei bizonyára gyakorta hozták Pomázra és így kerülhetett a Merényi család is Pomázra. Merényi László édesanyja hatvani Behtus Éva volt.

Merényi László szülei súlyt fektettek gyermekük képzésére, 13 éves koráig magánúton tanult, majd 1855-ben iratták be az iskoláiról is híres Késmárkra, a gimnázium ötödik osztályába. A hatodik-nyolcadik osztályt már Kecskeméten végezte 1859-ben. Ezt követően a pesti egyetem jogi karára iratkozott be s másfél évig volt az egyetem hallgatója, majd az MTA megbízásából Erdélyben gyűjtötte hat évig a székely tájszólásokat és népmeséket. A témaválasztást befolyásolhatta hogy 1842-ben Teleki Józsefre ruházták Erdély kormányzóságát, mint a polgári kitüntetés legmagasabb fokát, majd 1848 után visszavonult a közéletből, és haláláig az MTA élén tudományos munkásságot folytatott.

Arany János – aki akkoriban az MTA főtitkára volt - kiválóan körvonalazza a gyűjtő kellékeit és az alábbi elismerő szavakkal ír a mesegyűjtők követelményeiről és Merényi munkásságáról:

„ Legyen tökéletes mesemondó. Legyen lehetőleg a nép közül való, bírja a nép nyelvét, legyen tisztában esze járásával. Rendelkezzék jó emlékező tehetséggel, mely a legkisebb mozzanatot is megjegyzi. Értsen a mesemondáshoz. Legyen jó érzéke a magyaros és idegen elemek iránt. Az idegen elemeket úgy távolítsa el, hogy a mese kereksege csorbát ne szenvedjen. Válassza több változat közül a legjobbat ki, a mese anyagát ne változtassa meg. Szóval legyen egy személyben egy kissé költő is, főképp ügyes mesemondó és tapintatos kritikus. Ha e fontos kellékek nem mindenikével is, de igen sokkal rendelkezik Merényi László, ki egyike legbuzgóbb mesegyűjtőinknek. Rövid időn három derék gyűjtéssel lépett a nyilvánosság elé [...]

Arany János örömmel üdvözli a gyűjteményt megjelenésekor és melegen megdicséri a gyűjtőt. Merényi jó mesélő. Kár, hogy a jó mesélő szerepébe belekontárkodik az író is, igen sokszor a mese eredetiségének rovására. Ismeri a nép gyermekded gondolkozás-módját s ott a hol csak vázlatot kapott jó érzékkel toldott s vázlatból szép, kerek egészet csinál.[...]

Arany János a „Szépirodalmi Figyelő“ 2. számában sok méltánnyal szól Merényiről, de hibáit is felsorolja. Örömmel jelenti, hogy a gyűjtő sok, igen sok helyen valódi népszellemben szól, de viszont sok helyütt nem elégszik meg az egyszerű, áttetsző meseszöveggel, hanem talán művészi kompozícióra törekedve, bonyodalmas szerkezetet csinál [...]

a javaslattevő aláírása:

Mind e fogyatkozása dacára Merényi derék munkát végzett s megérdemelte nemcsak Arany Jánosnak jóakaró bírálatát, hanem megérdemli nemzete háláját is.

1867. augusztusában Merényi visszatért szüleihez Kecskemétre. 1871-től a pénzügyminisztériumban számtiszt volt négy évig, azonban betegeskedése miatt hivatalától meg kellett válnia.

Időközben ismét népmeséket gyűjtött. 1882. szeptemberében benyújtotta jelentését az MTA-hoz a népregék gyűjtéséről.

1887-től Pestmegyénél az egészségügyi osztályon volt alkalmazva.

Merényi László 1907-ben hunyt el Budapesten.

Újságcikkei megjelentek:

- *a Vasárnapi Újságba (1867. Istené ügyem! Eredeti beszély a székely népeletből);*
- *a Fővárosi Lapokba (a 60-as években);*
- *a Kecskeméti Lapokba,*
- *a Jászoknál*
- *a Gömör-Kishontba.*

Munkái:

- *Eredeti népmesék. Pest, 1861. Két kötet. (Ism. Arany János a Szépirodalmi Figyelő 1861—62. I. 1—é. sz.).*
- *Sajóvölgyi eredeti népmesék. U. ott, 1862. Két kötet. —*
- *Dunamelléki eredeti népmesék. U. ott, 1863. Két kötet. —*
- *Cselényesy Gyula cz. regénye. Akadémiai Értesítő 1882. 1891. — Petrik : Könyvészet és önéletrajzi adatok.*

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Merényi László Pomáz szülötte, kisgyermekkorától kezdődik, amikor a gyermek még igen nyitott a mesevilágra. A soknemzetiségű Pomáz valóságos élő kincsesbányája volt ennek a mesevilágnak, mely vélhetően meghatározta Merényi László felnőttkori meseszeretét és gyűjtőszeszűvét. Munkássága, fennmaradt művei a népi mesevilág örökös kincsei lettek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források stb.)

a javaslattevő aláírása:

Források:

- *Magyar Néprajzi Lexikon*
- *Magyar életrajzi lexikon*
- *Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái.*
- *Wikipedia*
- *Katolikus Főgimnázium értesítője 1899-1900 tanévről, Csíksomlyó, 1899*
- *Borovszky: Magyarország vármegyéi és városai*

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe (ha van):

.....

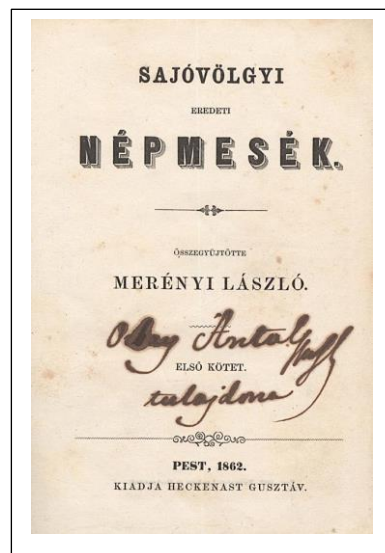
Kelt: Pomáz, 2023. május. 3.

a javaslattevő aláírása:

III. KÖTELEZŐ MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Fényképek

a javaslattevő aláírása:

3 sz. melléklet: - Hungarikum törvénynek való megfeleltetés

Merényi László népmese gyűjtő gyermekkorában Pomázhoz kötődik. Vélhetően itt, a pilisi hegyek között a már akkoriban is soknemzetiségű Pomázon szívta magába a népmesevilág szeretetét, itt ismerkedhetett meg a tájszavak szókincs bővítő, színes világával. A pomázi szerb, német, szlovák, magyar lakosság szókincse és a különböző felekezeti hovatartozás hatással volt a nemzetiségek hagyományőrzésére. Mindez nyilvánvaló hatással lehetett az akkor még gyermek Meszlényi László nyiladozó értelmi világára. Felnőtként népmese gyűjtő gyakorlatára mindez meghatározó lehetett. A megjelölt mesegyűjteményei máig a magyar nyelvű gyermekirodalom részei.

A fenti mellékleteket csatoltam:

Név	Típus	Méret
 Dunamelléki_nepmesek.jpg	JPG fájl	11 KB
 Eredeti_nepmesekl-II.jpg	JPG fájl	65 KB
 Sajóvölgyi.jpg	JPG fájl	107 KB

Kelt: Pomáz, 2023. május 3.

a javaslattevő aláírása:

3. sz. melléklet az Pomázi Települési Értéktárba való javaslattételhez:

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT*

Alulírott hozzájárulok, hogy az általam készített és lentebb felsorolt a

„Merényi László népmese gyűjtő munkássága” című települési értéktárba való javaslattételhez illetve a lentebb *csatolt Dokumentumokat és fényképeket* a **Pomázi Települési Értéktár Bizottság**, (valamint a Pest Megyei Értéktár vagy ahhoz kapcsolódó intézmény, szervezet) korlátlanul, bármikor térítés- és díjmentesen felhasználhassa, nyilvánossá tegye a helyi értékek adminisztrációja, archiválása, dokumentálása és népszerűsítése céljából.

Kelt: Pomáz, 2023. május. 3.

** A hozzájáruló nyilatkozat nem visszavonható!*

a javaslattevő aláírása:

